

$\frac{1}{2}$ uur volledig aanwezig: 1°. een snelle daling van het aantal leucocyten (in dit geval van 9800 op 1000) met omkeering van de leucocyten-formule (de neutrophielen van 60 op 8 pCt.); 2°. een daling van den bloeddruk (van 115 op 91 mM. kwik) en 3°. een verandering van de bloedstolling (hier een versnelde stolling). Van de vier andere teekenen, die door WIDAL, ABRAMI en BRISSAUD bij de beschrijving van het syndroom der „crise hémoclasique” hieraan zijn toegevoegd, ontbrak bij den schrijver slechts één, n.l. de kleursverandering van het veneuse bloed; de overige (5°. een vermindering van het aantal bloedplaatjes; 6°. een verminderde retractiliteit van het bloedstolsel en 7°. een verlaging van den brekingsindex van het serum) waren positief.

Ref. heeft enkele maanden geleden bij een 6-jarigen jongen met dezelfde ziekte op geheel gelijke wijze getracht de klinisch meest toegankelijke verschijnselen van de haemoclasische crisis te volgen. Hoewel bij den knaap de reactie van DONATH en LANDSTEINER sterk positief was en men algemeen meent, dat dan de aanval na tien minuten onderdompeling van de handen in ijswater volgt, is het hierbij niet tot een aanval gekomen. Wel zijn, *zonder eenige klacht van den patiënt*, verschijnselen ontstaan, die na 40 minuten hun hoogtepunt bereikten en naar wij meenden, den aanval zouden aankondigen (bijv. een daling van de leucocyten met ruim 3000, een daling van den bloeddruk met 15 mM., wijziging van de leucocyten-formule, enz.), maar nòch in het bloedserum, nòch in de urine bleek iets van een haemolyse. Prof. ABRAMI, die kort daarop in Rotterdam een lezing hield en een middag in het Bergwegziekenhuis doorbracht, betitelde deze uitkomst met den term „crise fruste”. Ook in bovengenoemd artikel wordt de mogelijkheid van de „crises hémoclasiques dissociées et incomplètes” vluchtig aangestipt.

P. H. KRAMER.

De heilkundige behandeling van de ziekte van Basedow.

— Indien het mogelijk ware, wetenschappelijke vraagstukken bij meerderheid van stemmen te beslissen, dan werd heden het nalaten van een operatie bij de ziekte van BASEDOW misschien wel als een kunstfout beschouwd. Maar zelden ziet men een tijdschrift, waarin geen pleidooi voor de operatie wordt gevonden. En toch, er zijn altijd nog internisten (en Ref. bekent met schaamte, dat hij daarbij behoort) die deze operatie nu niet zoo geestdriftig toejuichen. Het is hier niet de plaats om daarop in te gaan. Toch wil Ref. even wijzen op een artikel van ROMANIS. Ook deze voelt veel voor strumectomie bij de ziekte van BASEDOW. Het onderbinden der vaten vindt hij een dwaasheid. Vooral bij zeer zware gevallen ziet men van de strumectomie wonderen (dit zal wel niemand tegenspreken). Wat het werk van ROMANIS echter zoo belangrijk maakt, is, dat hij bij zijn zieken de stofwisseling vóór en na de operatie nauwkeurig heeft doen onderzoeken. Het lichaamsgewicht neemt na de operatie gewoonlijk toe, soms zelfs angstwekkend sterk. Onderzoekt men de intensiteit van de stofwisseling, dan kan deze na de operatie normaal of zelfs lager dan normaal zijn, zonder dat verschijnselen van hypothyreoïde be-

staan. Het komt echter ook voor, dat bij z.g. genezen gevallen de stofwisseling tot 25 pCt. te hoog is (*Lancet*, 11 Maart 1922, bldz. 471).

KOOPMAN.

Nycturie. — Uit de onderzoeken van QUINCKE blijkt, dat de normale, gezonde mensch per dag ongeveer 1½ à 4 maal zooveel urine afscheidt als 's nachts. Als ziekelijke afwijking moet worden beschouwd, indien de hoeveelheid nachturine gelijk is aan de dagurine, ja deze zelfs verre overtreft. In zulke gevallen spreekt men van nycturie. SCHOENEWALD heeft meer dan 200 patiënten met nycturie kunnen waarnemen; hij beschouwt dit verschijnsel (*Zentralblatt für Herz- und Gefässkrankheiten*) als gevolg van, en als pathognomonisch voor insufficiëntie van de linker kamer. Zelfs gaat SCHOENEWALD nog verder en meent bij onverwikkelde insufficiëntie der linker kamer op den duur nageenog steeds nycturie te mogen verwachten. Bij chronische nierziekten, meer in het bijzonder de nephrosclerose, is nycturie een van de meest typische en meest standvastige verschijnselen; zelfs kan zij een beginverschijnsel zijn, hetwelk het eerst de aandacht vestigt op een eventueele afwijking der nieren, welke eerst later duidelijk wordt. Kenschetsend voor nycturie is haar hardnekkigheid; zij houdt geen gelijken tred met verbetering der hartswerking, met den toestand van de linker kamer. Indien nycturie eenmaal bestaat, verdwijnt zij meestal gedurende het verdere leven niet meer, zelfs als de hoeveelheid dagurine belangrijk vermeerdert en de algemeene toestand gunstiger wordt, zij het dan ook slechts tijdelijk. Nycturie moet dan ook uit een prognostisch oogpunt als een signum mali ominis worden beschouwd.

Slechts wanneer bij algemeene hartzwakte de insufficiëntie der *rechter* kamer overweegt, ontstaat geen nycturie; aangezien zulks tot de uitzonderingen behoort, zijn gevallen van hartinsufficiëntie zonder nycturie zeldzaam.

P. H. ENTHOVEN.

Lever-absces en amoeben-dysenterie. — Sir L. ROGERS, gepensioneerd luit.-kol. van den militairen geneeskundigen dienst in Britsch-Indië, heeft in een drietal voordrachten (*Lancet* nos. 5141, 5143, 5145) zijn ervaringen medegedeeld. De tropische leverabscessen bevatten steeds amoeben, doch zijn overigens steriel. Vooraf ging steeds een door amoeben veroorzaakte verzwering van het colon, meestal tot het bovenste kwart van den dikken darm beperkt en daarom klinisch latent. Na het regenseizoen komt in Engelsch-Indië een vermeerdering van diarrhee met en zonder dysenterie-verschijnselen. Twee maanden later komt een sterke vermeerdering van hepatitis, al of niet op een lever-absces uitlopend. Deze leverabscessen kunnen zijn multipel (bij klinisch aantoonbare dysenterie; werden vroeger niet voor operatief ingrijpen geschikt geoordeeld, verlieten bijna steeds doodelijk) of enkelvoudig (bij latente dysenterie; werden vroeger altijd operatief behandeld; in de vochtige tropische omgeving werden deze oorspronkelijk kiemvrije abscessen steeds met etterkokken besmet, zoodat ten slotte de lijder aan sepsis te gronde ging).